

BOARD OF STUDIES
NEW SOUTH WALES

2004

HIGHER SCHOOL CERTIFICATE
EXAMINATION

Classical Hebrew Continuers

General Instructions

- Reading time – 5 minutes
- Working time – 3 hours
- Write using black or blue pen
- Your attention is drawn to the fact that the Divine Name is spelt in full in Biblical texts contained in this examination paper. If this is a matter of conscience for you, you should not discard the paper

Total marks – 100

Section I Pages 2–14

60 marks

This section has three parts, Part A, Part B and Part C

- Allow about 1 hour and 20 minutes for this section

Part A – 25 marks

- Answer the questions that relate to the prescribed text that you have studied

Deuteronomy 16–21 Pages 2–4

- Attempt Questions 1–4

OR

Deuteronomy 22–28 Pages 5–7

- Attempt Questions 5–7

Part B – 20 marks

- Attempt Questions 8–10

Part C – 15 marks

- Attempt Questions 11–12

Section II Pages 15–17

25 marks

- Attempt Questions 13–16
- Allow about 1 hour for this section

Section III Pages 18–19

15 marks

- Attempt Questions 17–18
- Allow about 40 minutes for this section

Section I — Prescribed Text – Tanakh

60 marks

Allow about 1 hour and 20 minutes for this section

Answer Questions 1–11 in Section I in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Answer the questions that relate to the prescribed text that you have studied.

Please note that Questions 5–7, relating to *Deuteronomy 22–28*, are on pages 5–7

Part A — Torah (*Deuteronomy 16–21*)

25 marks

Attempt Questions 1–4

Use the extracts, your knowledge of the texts and prescribed commentaries in your answers.

Marks

Question 1 (7 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 16:1–9

- 1 שְׁמֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָזִיב וְעֲשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בַחֹדֶשׁ הָאָזִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרָיִם לְיָלֵחַ:
- 2 וְזָבַחַתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחָר יְהוָה לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם:
- 3 לֹא־תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי כִּי בַחֲפוּזוֹן יֵצְאֶת מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
- 4 וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֵר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יֵלֵין מִן־הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעָרֵב בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן לַבֶּקָר:
- 5 לֹא תוֹכַל לִזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׂעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ:
- 6 כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחָר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בְּעָרֵב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם:
- 7 וּבִשְׁלֹתָ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַּבֶּקָר וְהִלַּכְתָּ לֹא־הֲלִיךְ:
- 8 שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:
- 9 שִׁבְעָה שָׁבְעַת תִּסְפְּרֶךָ מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בַּקָּמָה תַּחֲלֵל לְסַפֵּר שִׁבְעָה שָׁבְעוֹת:

- (a) What is the traditional name for חֹדֶשׁ הָאָזִיב (verse 1)? 1
- (b) What does the word עָלָיו mean (verse 3)? 1
- (c) Give the meaning of the word בַּחֲפוּזוֹן. What is the relevance of בַּחֲפוּזוֹן to the injunction in this verse (verse 3)? 2
- (d) What adverb of time attaches to the verb יֵלֵין in verse 4? 1
- (e) Give the meaning of the words מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בַּקָּמָה (verse 9). When did this event take place? 2

Question 2 (7 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 17:1–7

- 1 לא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וְשֵׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מִוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תֹעֲבֹת יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ הוּא:
 2 כִּי־יִמָּצֵא בְּקִרְבְּךָ בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אִישׁ אֶוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ:
 3 וְלֹךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲו לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ א֥וֹ לַיָּרֵחַ א֥וֹ לְכָל־צָבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי:
 4 וְהִגִּדְ לְךָ וְשִׁמְעָתָ וְדַרְשָׁתָּ הַיָּטִב וְהֵנָּה אִמְתָּ נִכּוֹן הַדָּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל:
 5 וְהוֹצֵאתָ אֶת־הָאִישׁ הַהוּא א֥וֹ אֶת־הָאִשָּׁה הַהוּא אֲשֶׁר עָשָׂו אֶת־הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ א֥וֹ אֶת־הָאִשָּׁה וּסְקַלְתָּם בְּאֲבָנִים וּמָתוּ:
 6 עַל־פִּי א֥ שְׁנַיִם עֵדִים א֥וֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֵת הַמֵּת לֹא יוֹמֵת עַל־פִּי עַד אֶחָד:
 7 יָד הָעֵדִים תִּהְיֶה־בּוֹ בְּרֵאשִׁיטָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד כָּל־הָעָם בְּאַחֲרָנָה וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקִּרְבְּךָ:

- (a) Give the meanings of כִּי in verses 1 and 2. 1
- (b) Outline the process described by the word וְדַרְשָׁתָּ in verse 4. What are the consequences of a finding of נִכּוֹן during the process? 3
- (c) Parse, giving meaning, root, *binyan* and tense/aspect: 3
- (i) יִמָּצֵא (verse 2);
- (ii) לְהַמִּיתוֹ (verse 7);
- (iii) צִוִּיתִי (verse 3).

Question 3 (5 marks)

Marks

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 19:11–14

- 11 וְכִי־יְהִי אִישׁ שְׁנָא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכְהוּ נַפְשׁוֹ וְנָמַת וְנָס
אֶל־אַחַת הָעָרִים הָאֵלֶּה:
12 וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם וַנִּתְּנוּ אֹתוֹ בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וְנָמַת:
13 לֹא־תִחוּס עֵינֶךָ עָלָיו וּבִעֲרַתְּ דָם־הַנֶּקִי מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ:
14 לֹא תִסִּיג גְּבוּל רֵעֶךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רֵאשֻׁנִים בְּנַחֲלַתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בְּאֶרֶץ
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ:

- (a) Explain what is involved in the activity described as תִּסִּיג in verse 14. **1**
- (b) Describe the rationale, role and relevant laws pertaining to the גֹּאֵל הַדָּם (verse 12) and explain the meaning of the term. **4**

Question 4 (6 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 20:16–20

- 16 רַק מִעָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה לֹא תַחֲיֶה
כָּל־נַשְׁמָה:
17 כִּי־הִחַרְם תַּחֲרִימֵם הַחַתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי
כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
18 לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַזֹּעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ
לְאֱלֹהֵיהֶם וַחֲטֹאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
19 כִּי־תִצְוֶר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא־תִשְׁחִית
אֶת־עֵצָהּ לְנַדַּח עָלָיו גִּרְזֵן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם
עֵץ הַשָּׂדֶה לֵבָא מִפְּנֵיךָ בַּמִּצּוֹר:
20 רַק עֵץ אֲשֶׁר־תִּדְעַ כִּי־לֹא־עֵץ מֵאֲכָל הוּא אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכָרַתְּ וּבְנִיתָ
מִצּוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ:

- (a) Parse רִדְתָּהּ (verse 20) giving meaning, root, *binyan* and tense/aspect. **1**
- (b) Explain the meaning of and the reasoning behind the words עֵץ הַשָּׂדֶה (verse 19). **2**
- (c) What distinction is made between עָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה (verse 16) and other cities? What reason was given for their different treatment? **3**

Section I — Prescribed Text – Tanakh

60 marks

Allow about 1 hour and 20 minutes for this section

Answer Questions 1–11 in Section I in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Answer the questions that relate to the prescribed text that you have studied.

Do NOT attempt Questions 5–7 if you have already answered Questions 1–4, relating to Deuteronomy 16–21

Part A — Torah (Deuteronomy 22–28)

25 marks

Attempt Questions 5–7

Use the extracts, your knowledge of the texts and prescribed commentaries in your answers.

Marks

Question 5 (8 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 22:1–8

- 1 לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׂוֹר אֶחָיִךְ אוֹ אֶת־שִׂיּוֹ נְדָחִים וְהִתְעַלְמַתָּ מֵהֶם הֲשִׁב וְהִשִּׁיב לְאֶחָיִךְ:
- 2 וְאִם־לֹא קָרֹב אֶחָיִךְ אֵלֶיךָ וְלֹא יָדַעְתָּ וְאִסְפַּתוּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דָּרַשׁ אֶחָיִךְ אֹתוֹ וְהִשְׁבַּתוּ לּוֹ:
- 3 וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמְרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלֹתָו וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֵרֹת אֶחָיִךְ אֲשֶׁר־תֵּאָבֵד מִמֶּנּוּ וּמִצִּאֲתָהּ לֹא תִּוְכַל לְהִתְעַלֵּם:
- 4 לֹא־תִרְאֶה אֶת־חִמּוֹר אֶחָיִךְ אוֹ שׂוֹרוֹ נְפִלִים בְּדַרְךְ וְהִתְעַלְמַתָּ מֵהֶם הָקָם תִּקֶּים עִמּוֹ:
- 5 לֹא־יְהִיָּה כְּלִי־גִבּוֹר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גִּבּוֹר שִׁמְלֹת אִשָּׁה כִּי תֹעֵבֶת יִהְיֶה אֶלֶּיךָ כָּל־עֲשֵׂה אֵלֶּה:
- 6 כִּי יִקְרָא קוֹן־צִפּוֹר | לְפָנֶיךָ בְּדַרְךְ בְּכָל־עֵץ | אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֶפְרָחִים אוֹ בִיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל־הָאֶפְרָחִים אוֹ עַל־הַבִּיצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־הַבְּנִים:
- 7 שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבְּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהָאֶרֶץ זָמִים:
- 8 כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִנְגָה וְלֹא־תִשִּׂים דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ כִּי־יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ:

- (a) Parse וְהִתְעַלְמַתָּ (verse 1) giving meaning, root, *binyan* and tense/aspect. 1
- (b) In the context of the passage, what is meant by אֶחָיִךְ (verse 1) and דָּרַשׁ (verse 2)? 2
- (c) Suggest a rationale for the law presented in verses 6 and 7. 2
- (d) Rabbinic literature clarifies or extends the meaning of laws in Torah Shebikhtav. Give THREE examples from this extract. 3

Question 6 (8 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 24:14–22

14 לֹא־תַעֲשֶׂק שָׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחִיךָ אֹי מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ:
 15 בְּיוֹמוֹ תִּלְוֶן שָׂכָרוֹ וְלֹא־תִבּוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נָשָׂא
 אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְּךָ חַטָּא:
 16 לֹא־יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוֹמְתוּ עַל־אָבוֹת אִישׁ בְּחַטָּאוֹ יוֹמְתוּ:
 17 לֹא תִטָּה מִשֹּׁפֵט גֵּר יְתוֹם וְלֹא תִחַבֵּל בְּגֵד אֱלֻמְנָה:
 18 וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אֲנֹכִי
 מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה:
 19 כִּי תִקְצַר קְצִירְךָ בְּשָׂדֶךָ וְשִׂכְחָתָּ עִמָּר בְּשָׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לְגֵר
 לְיְתוֹם וְלֹא־לְמִנְה יִהְיֶה לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ:
 20 כִּי תַחֲבֹט זֵיתֶךָ לֹא תִפְאַר אַחֲרֶיךָ לְגֵר לְיְתוֹם וְלֹא־לְמִנְה יִהְיֶה:
 21 כִּי תִבְצַר כְּרֶמֶךָ לֹא תַעֲלֵל אַחֲרֶיךָ לְגֵר לְיְתוֹם וְלֹא־לְמִנְה יִהְיֶה:
 22 וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאַרְץ מִצְרַיִם עַל־כֵּן אֲנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת
 אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה:

- (a) Give alternative meanings for גֵּר (verse 17). 1
- (b) The word על has several meanings. Explain its meaning in: 3
- (i) Deuteronomy 22 (verse 6) עַל־הַבָּנִים;
 - (ii) Deuteronomy 24 (verse 16) עַל־בָּנִים;
 - (iii) Deuteronomy 27 (verse 12) עַל־הַר גְּרִזִים.
- (c) Describe the state of society in ancient Israel reflected in this extract. What provisions are legislated to deal with the problems of this society? 4

Question 7 (9 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Deuteronomy 27:1–8 and 27:12

1 וַיִּצְוֵנוּ מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָעָם לֵאמֹר שָׁמֹר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר
 אֲנֹכִי מִצְוֶה אִתְּכֶם הַיּוֹם:
 2 וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיךָ
 נָתַן לָךְ וְהִקְמַתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשָׂדֶת אֹתָם בְּשִׂיד:
 3 וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְּאֵ
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ כַּאֲשֶׁר
 דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי־אַבְרָהָם לָךְ:
 4 וְהָיָה בְּעֵבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן תִּקְיִמוּ אֶת־הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה
 אִתְּכֶם הַיּוֹם בְּהָר עֵיבֵל וְשָׂדֶת אֹתָם בְּשִׂיד:
 5 וּבָנִיתָ שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבֵּחַ אֲבָנִים לֹא־תִנְיֶף עֲלֵיהֶם בְּרִזָּל:
 6 אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת־מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת
 לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ:
 7 וּזְבַחַת שְׁלָמִים וְאֶכְלַתָּ שֶׁם וְשִׂמְחָתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
 8 וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בָּאָר הַיֵּטֵב:
 12 אֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְבָרֶךְ אֶת־הָעָם עַל־הָר גְּרִזִים בְּעֵבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן
 שְׁמַעוֹן וְלֵוִי וַיהוּדָה וַיִּשָּׁשְׁכָר וַיֹּסֶף וּבִנְיָמִן:

- (a) What is the gender of the noun אֲבָן? Comment, with reference to verses 2 and 3. 1
- (b) What practical difficulties would the Israelites have experienced in carrying out the injunctions of verses 2 and 3? 2
- (c) וְשָׂדֶת אֹתָם בְּשִׂיד (verse 2). Why was this necessary? 2
- (d) Give TWO meanings for the words בָּאָר הַיֵּטֵב (verse 8). 2
- (e) What does the commentary say about the tribe of Levi (verse 12)? Why do you consider that some explanatory comment was necessary? 2

Section I (continued)

Part B — Nevi'im

20 marks

Attempt Questions 8–10

Use the extracts, your knowledge of the texts and prescribed commentaries in your answers.

Marks

Question 8 (7 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

2 Samuel 12:26–31

- 26 וַיִּלָּחֶם יוֹאָב בְּרִבְתַּת בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּלְכְּדוּ אֶת־עִיר הַמְּלוּכָה:
- 27 וַיִּשְׁלַח יוֹאָב מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד וַיֹּאמְרוּ נִלְחַמְתִּי בְּרִבְתַּת גַּם־לְכַדְתִּי אֶת־עִיר הַמָּיִם:
- 28 וַעֲתָה אֶסְפֹּף אֶת־יֵתֵר הַעָם וְחָנָה עַל־הָעִיר וְלָכְדָהּ פֶּן־אֵלְכֶד אֲנִי אֶת־הָעִיר וְנִקְרָא שְׁמִי עָלֶיהָ:
- 29 וַיֹּאסֹף דָּוִד אֶת־כָּל־הָעָם וַיִּלְכְּדוּ רִבְתַּת וַיִּלָּחֶם בָּהּ וַיִּלְכְּדָהּ:
- 30 וַיִּקַּח אֶת־עַטְרוֹת־מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כֶּסֶף זָהָב וְאַבְנֵי יָקָרָה וְתָהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִד וּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד:
- 31 וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיא וַיִּשֶׂם בְּמַגֶּרֶה וּבְחַרְצֵי הַבְּרֹזֶל וּבְמַגְזֵרֹת הַבְּרֹזֶל וְהָעֵבִיר אוֹתָם בְּמַלְכָּן [בְּמַלְבָּן] וְכֵן יַעֲשֶׂה לְכָל עָרֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיֵּשֶׁב דָּוִד וְכָל־הָעָם יְרוּשָׁלַם:

- (a) What was the reason for the campaign against the Ammonites? **2**
- (b) Why was the capture of עִיר הַמָּיִם crucial to the campaign against Ammon? **2**
- (c) Why did Joab send messengers to David? **1**
- (d) Give TWO possible meanings for מַלְכָּם (verse 30). **2**

Question 9 (4 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

2 Samuel 15:1–5

- 1 וַיְהִי מֵאַחֲרֵי כֵן וַיַּעַשׂ לּוֹ אַבְשָׁלוֹם מֶרְכָּבָה וְסוּסִים וְחַמְשִׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו:
- 2 וְהַשָּׂרִים אַבְשָׁלוֹם וְעָמֹד עַל־יָד דָּרָךְ הַשָּׁעַר וַיְהִי כָּל־הָאִישׁ אֲשֶׁר־יָהִי־לוֹ־
 רִיב לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְמִשְׁפָּט וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם אֵלָיו וַיֹּאמֶר אִי־מִזֶּה עִיר אֶתָּה
 וַיֹּאמֶר מֵאַחַד שְׁבִטֵי־יִשְׂרָאֵל עַבְדְּךָ:
- 3 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְשָׁלוֹם רְאֵה דְבָרְךָ טוֹבִים וְנֹכְחִים וְשָׁמַע אִין־לְךָ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ:
- 4 וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם מִי־יִשְׁמְנֵי שֹׁפֵט בְּאַרְץ וְעָלִי יָבוֹא כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יָהִי־לוֹ־רִיב
 וּמִשְׁפָּט וְהִצַּד־קִתְיוֹ:
- 5 וְהָיָה בְּקִרְב־אִישׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לּוֹ וְשָׁלַח אֶת־יָדוֹ וְהִחֲזִיק לּוֹ וְנָשַׁק לּוֹ:

- (a) The extract begins with the words וַיְהִי מֵאַחֲרֵי כֵן. To what do these words refer? **2**
- (b) How does the tense/aspect of the verbs in verse 2 convey habitual action? **2**

Please turn over

Question 10 (9 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

2 Samuel 18:6–18

- 6 וַיֵּצֵא הָעָם הַשָּׂדֶה לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה בְּנֶעַר אֲפֹרָיִם:
7 וַיִּנְגְּפוּ שָׁם עִם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וַתְּהִי־שָׁם הַמַּגָּפָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא
עָשָׂרִים אֱלֹף:
8 וַתְּהִי־שָׁם הַמִּלְחָמָה נְפוּצִית [נִפְצָת] עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּרְבַּ הַיַּעַר לֶאֱכֹל
בָּעָם מֵאֲשֶׁר אָכְלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא:
9 וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וַאֲבִשָׁלוֹם רֹכֵב עַל־הַפָּרָד וַיָּבֵא הַפָּרָד
תַּחַת שׁוֹבְרֵי הָאֵלֶּה הַגְּדוֹלָה וַיַּחְזֹק רֹאשׁוֹ בָּאֵלֶּה וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ
וַהֲפָרַד אֲשֶׁר־תַּחֲתָיו עָבָר:
10 וַיֵּרָא אִישׁ אֶחָד וַיִּגַּד לְיוֹאָב וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי אֶת־אַבְשָׁלוֹם תָּלוּי בָּאֵלֶּה:
11 וַיֹּאמֶר יוֹאָב לְאִישׁ הַמַּגִּיד לוֹ וַהֲנִיָּה רָאִיתָ וּמִדּוּעַ לֹא־הִכִּיתוּ שָׁם אֶרְצָה
וְעָלִי לְתֵת לְךָ עֶשְׂרֵה כֶּסֶף וַחֲגֹרָה אַחַת:
12 וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־יוֹאָב וְלֹא [וְלוֹ] אָנֹכִי שָׁקַל עַל־כַּפִּי אֱלֹף כֶּסֶף לֹא־
אֲשַׁלַּח יָדִי אֶל־בֶּרֶךְ־הַמֶּלֶךְ כִּי בְּאֲזִנָּיו צָנָה הַמֶּלֶךְ אֹתְךָ וְאֶת־אֲבִישִׁי וְאֶת־אֶתִּי
לֵאמֹר שִׁמְרוּ־מִי בְּנֶעַר בְּאַבְשָׁלוֹם:
13 אִזְעֵשִׁיתִי בְּנַפְשׁוֹ [בְּנִפְשׁוֹ] שֶׁקֶר וְכָל־דָּבָר לֹא־יִכָּחַד מִן־הַמֶּלֶךְ וְאַתָּה
תִּתְיַצֵּב מִנֶּגֶד:
14 וַיֹּאמֶר יוֹאָב לֹא־כֵן אֲחִילָה לִפְנֵיךָ וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ וַיִּתְקַעֵם
בָּלֵב אַבְשָׁלוֹם עוֹדְנוּ חַי בָּלֵב הָאֵלֶּה:
15 וַיִּסְבּוּ עֶשְׂרֵה נְעָרִים נִשְׂאִי כָלִי יוֹאָב וַיָּכּוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיִּמִּיתֵהוּ:
16 וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשֶּׁפָּר וַיִּשָׁב הָעָם מִרְדֵּף אַחֲרָיִם יִשְׂרָאֵל כִּי־חָשַׁד יוֹאָב אֶת־הָעָם:
17 וַיִּקְחוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיִּשְׁלִיכוּ אֹתוֹ בַּיַּעַר אֶל־הַפַּחַת הַגְּדוֹל וַיִּצְבּוּ עָלָיו גֵּל־
אַבְנִים גְּדוֹל מְאֹד וְכָל־יִשְׂרָאֵל נָסוּ אִישׁ לְאַהֲלוֹ [לְאַהֲלָיו]:
18 וַאֲבִשָׁלוֹם לָקַח וַיִּצְבֵּלּוּ בַחַיּוֹ [בַּחַיּוֹ] אֶת־מִצְבַּת אֲשֶׁר בַּעֲמֻקַּת־הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר
אִין־לִי בֶן בַּעֲבוּר הַזִּכִּיר שְׁמִי וַיִּקְרָא לַמִּצְבַּת עַל־שְׁמוֹ וַיִּקְרָא לָהּ יָד
אַבְשָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

Question 10 continues on page 11

Marks

Question 10 (continued)

- (a) Suggest a reason for the article on אֶלֶּלֶּךָ in verse 9. **1**
- (b) Parse אֶלֶּלֶּךָ (verse 13) giving meaning, root, *binyan* and tense/aspect. **1**
- (c) What irony is introduced into the story by the description of the burial of Absalom as אֶלֶּלֶּךָ אֶלֶּלֶּךָ in verse 17? **2**
- (d) From this and other passages that you have studied it is possible to gain a basic picture of the art of warfare in Davidic times. Write a brief description of the Davidic army under the headings of personnel, weapons, equipment and tactics. **5**

End of Question 10

Please turn over

Section I (continued)

Part C — Ketuvim

15 marks

Attempt Questions 11–12

Use the extracts, your knowledge of the texts and prescribed commentaries in your answers.

Question 11 (5 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Ruth 2:1–13

- 1 וּלְנַעֲמִי מִידַע [מוֹדַע] לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חֵיל מִמְשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בָּעוֹ:
- 2 וּתְאֹמֶר רֹות הַמּוֹאָבִיָּה אֶל־נַעֲמִי אֶלְכֶה־נָּא הַשָּׂדֶה וְאֶלְקַטְתְּהּ בַּשָּׂבָלִים אַחֵר
- 3 אֲשֶׁר אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינָיו וּתְאֹמֶר לָהּ לְכִי בְּתִי:
- 4 וּתֵלֶךְ וּתְבוֹא וּתִלְקַט בַּשָּׂדֶה אַחֲרַי הַקְּצָרִים וַיִּקֶר מִקְרָהּ חֵלְקַת הַשָּׂדֶה
- 5 לְבָעִז אֲשֶׁר מִמְשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ:
- 6 וַהֲנִה־בָּעִז בָּא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמֶר לַקְּצָרִים יִהְיֶה עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ
- 7 יִהְיֶה:
- 8 וַיֹּאמֶר בָּעִז לְנַעֲרוֹ הַנָּצֵב עַל־הַקְּצָרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת:
- 9 וַיַּעַן הַנַּעֲרָה הַנָּצֵב עַל־הַקְּצָרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מּוֹאָבִיָּה הִיא הַשָּׂבָה עִם־נַעֲמִי
- 10 מִשָּׂדֶה מוֹאָב:
- 11 וּתְאֹמֶר אֶלְקַטְתִּי־נָא וְאֶסְפְּתִי בְּעַמְרִים אַחֲרַי הַקְּצָרִים וּתְבוֹא וּתַעֲמוֹד מֵאֵז
- 12 הַבְּקָר וְעַד־עֵתָה זֶה שְׂבַתָּה הַבַּיִת מְעֻט:
- 13 וַיֹּאמֶר בָּעִז אֶל־רֹות הַלֹּוא שְׁמַעְתְּ בְּתִי אֶל־תִּלְכִי לְלֶקֶט בַּשָּׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא
- 14 תַעֲבוּרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרָתִי:
- 15 עֵינֶיךָ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הַלֹּוא צְנוּתִי אֶת־הַנַּעֲרָים לְבִלְתִּי
- 16 נִגְעָד וְצִמָּת וְהִלַּכְתְּ אֶל־הַכְּלִים וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאָבוּן הַנַּעֲרָים:
- 17 וּתְפֹל עַל־פְּנֵיהָ וּתִשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה וּתְאֹמֶר אֱלֹוִי מַדּוּעַ מְצִאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ
- 18 לְהַכִּירָנִי וְאֲנֹכִי נְכַרְיָה:
- 19 וַיַּעַן בָּעִז וַיֹּאמֶר לָהּ הֲגֵד הַגֵּד לִי כֹל אֲשֶׁר־עָשִׂיתְּ אֶת־חַמּוֹתֶיךָ אַחֲרַי מוֹת
- 20 אִישׁךָ וּתַעֲזֹבִי אֲבִיךָ וְאֶמְךָ וְאֶרְצֶיךָ מוֹלַדְתְּךָ וּתֵלְכִי אֶל־עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ
- 21 תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם:
- 22 יִשְׁלַם יְהוָה פְּעֻלָּתְךָ וּתְהִי מִשְׁכַּרְתְּךָ שְׁלָמָה מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
- 23 בָּאת לְחַסוֹת תַּחַת־כְּנָפָיו:
- 24 וּתְאֹמֶר אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינֶיךָ אֲדוּלִי כִי נִחַמְתָּנִי וְכִי דִבַּרְתָּ עַל־לֵב שִׁפְחָתְךָ
- 25 וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאִחַת שִׁפְחָתֶיךָ:

Question 11 continues on page 13

Marks

Question 11 (continued)

(a)	How did Boaz ensure Ruth's safety when gleaning?	1
(b)	How were Boaz and Naomi related, according to verse 1?	1
(c)	What had Boaz heard about Ruth that made him exclaim
בַּאֵת לְחִסּוֹת תַּחַת-כְּנָפָיו?	3

End of Question 11

Please turn over

Answer Question 12 in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

In Question 12 you will be assessed on how well you:

- demonstrate an understanding of the prescribed texts and themes
 - present a sustained, logical and well-structured answer to the question
-

Marks

Question 12 (10 marks)

Choose ONE of the following questions. Write in ENGLISH an essay of up to two pages in length.

- (a) With reference to the Book of Ruth, assess the extent to which the Biblical legislation for the equitable regulation of human relationships was being carried out in the period of the Judges. **10**

OR

- (b) With reference to the Book of Ruth, describe the attitude towards converts in ancient Israel. **10**

Section II — Prescribed Text – Mishna

25 marks

Attempt Questions 13–16

Allow about 1 hour for this section

Answer the questions in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Use the extracts, your knowledge of the texts and the commentary in your answers.

Marks

Question 13 (7 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Megillah 1, mishna 1

מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרכין המקפין חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר. כפרים ועירות גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הפניסה.

- (a) Name the megillah referred to above and state why it is read. **1**
- (b) Give the scriptural basis for the premise that the megillah may be read on different dates. **1**
- (c) Why is the law regarding the reading of the megillah in walled cities linked to the time of Joshua? Give THREE possible answers. **2**
- (d) Define כרכין, כפרים and עירות and explain the difference between them with regard to the reading of the megillah. **3**

Question 14 (5 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Megillah 1, mishna 8

אין בין ספרים לתפלין ומזוזות, אלא שהספרים נכתבין בכל לשון, ותפלין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית.

- (a) What do מזוזות and תפלין and ספרים have in common? **1**
- (b) Why is this Mishna placed in Megillah chapter 1? What does this teach us about תורה שבעל פה? **2**
- (c) What reason does the commentary give for Rabban Shimon ben Gamaliel's alternative ruling? **2**

Question 15 (8 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Megillah 3, mishna 1

בני העיר שמכרו רחובה של עיר, לוקחין בדמיו בית הכנסת. בית הכנסת – לוקחין תבה. תבה – לוקחין מטפחות. מטפחות – לוקחין ספרים; ספרים – לוקחין תורה. אבל אם מכרו תורה, לא יקחו ספרים; ספרים – לא יקחו מטפחות; מטפחות – לא יקחו תבה; תבה – לא יקחו בית הכנסת; בית הכנסת – לא יקחו את הרחוב; וכן במותריהן. אין מוכרין את של רבים ליחיד, מפני שמורדין אותו מקדשתו; דברי רבי יהודה. אמרו לו: אם כן, אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה.

- (a) What is the underlying principle behind all the rulings in Mishna 3:1? **1**
- (b) To what does the Mishna refer when it states וכן במותריהן? **1**
- (c) Assess the level of sanctity of רחובה של עיר, according to both text and commentary. **2**
- (d) If you saw the above passage in a non-Mishnaic context, what evidence would indicate that this text is part of Mishnaic literature? (In your answer, refer to content, style and language.) **4**

Question 16 (5 marks)

Read the extract, then answer in ENGLISH the question that follows.

Megillah 4, mishna 8 and 9

האומר: "איני עובר לפני התבה בצבועין", אף בלבנים לא יעבר; "בסנדל איני עובר", אף יחף לא יעבר. העושה תפלתו עגלה, סכנה ואין בה מצנה. נתנה על מצחו או על פס ידו, הרי זו דרך המינות. צפן זהב, ונתנה על בית אנקלי שלו, הרי זו דרך החיצונים.

האומר: "יברכוך טובים", הרי זו דרך המינות; "על קן צפור נגיעו רחמיך", "ועל טוב יזכר שמך", "מודים מודים" – משתקין אותו. המכנה בעריות, משתקין אותו. האומר: "ומזרעך לא תתן להעביר למלך, ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא", משתקין אותו בגויפה.

What do these משניות tell us about sectarianism in the time of the Mishna?

5

Please turn over

Section III — Unseen Text – Tanakh

15 marks

Attempt Questions 17–18

Allow about 40 minutes for this section

Answer the questions in a SEPARATE writing booklet. Extra writing booklets are available.

Marks

Question 17 (7 marks)

Read the text, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Title: *Joshua's final acts*

Context: *Joshua summons the tribes to Shechem before he dies*

Joshua 24:25–29

25 וַיִּכְרֹת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לְעַם בְּנֵי־הַחַוָּי וַיֵּשֶׁם לָוִי חֶק וּמִשְׁפַּט בְּשֵׁכֶם:
26 וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֲבֵן
גְּדוּלָה וַיִּקְיֶמֶה שָׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ יְהוָה:
27 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם הַזֶּה הָאֲבֵן הַזֶּה הוּא הַזֶּה הַבְּנֵי לְעֵדָה כִּי־תִיָּא
שָׁמְעָה אֵת כָּל־אֲמֹרֵי יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהִיתָה בְּכֶם לְעֵדָה פֶּן־
תִּכְחָשׁוּן בְּאֱלֹהֵיכֶם:
28 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ:
29 וַיְהִי אַחֲרָיִם הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־גֹּזַן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מָאָה
וְעֶשְׂרֵת שָׁנִים:

תִּכְחָשׁוּן *break faith*

- (a) Why did Joshua summon the nation to Shechem? (verse 25) **1**
- (b) What record was made of Joshua's transactions with the people? **2**
- (c) What purpose was served by the stone mentioned in verses 26 and 27? **2**
- (d) Where did the people go after the assembly at Shechem? **1**
- (e) What unusual title was Joshua given? **1**

Question 18 (8 marks)

Read the text, then answer in ENGLISH the questions that follow.

Title: *Deborah and Barak*

Context: *The war with Sisera*

Judges 4:4–9

- 4 וְדִבּוֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֲשֶׁת לַפִּי־דוֹת הָיָא שֹׁפֵטָה אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּעֵת הַהִיא:
- 5 וְהָיָא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת־תְּמָר דְּבִוְרָה בֵּין הָרְמָה וּבֵין בֵּית־אֵל בְּתַר אֶפְרָיִם
וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפָּט:
- 6 וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרַק בֶּן־אֲבִינֵעַם מִקְדָּשׁ נִפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא
צְנֹה וַיְהִי אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ וּמִשְׁכַּתְּ בְּתַר תְּבוֹר וְלִקְחָתְ עִמָּךְ עֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נִפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלֹן:
- 7 וּמִשְׁכַּתִּי אֵלֶיךָ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן אֶת־סִסְרָא שֶׁר־צָבָא יָבִין וְאֶת־רַכְבּוֹ
וְאֶת־הַמּוֹנֵג וַנִּתְּתִיהוּ בְיָדְךָ:
- 8 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרַק אִם־תִּלְכִי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם־לֹא תִלְכִי עִמִּי לֹא אֵלֶיךָ:
- 9 וַתֹּאמֶר הֲלֹךְ אֵלֶיךָ עִמָּךְ אֶפְסֹ כִּי לֹא תִהְיֶה תִפְאָרְתְּךָ עַל־הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר
אִתָּה הוֹלֵךְ כִּי בַיַּד־אִשָּׁה יִמְכַר יְהוָה אֶת־סִסְרָא וַתִּקָּם דְּבִוְרָה וַתִּלָּךְ
עִם־בָּרַק קַדְשָׁה:

אֶפְסֹ *however*

תְּמָר *date palm*

תִּפְאָרְתְּךָ *glory*

וּמִשְׁכַּתְּ *draw together*

- (a) Verses 4 and 5 give considerable information about Deborah. List THREE items, drawing on both verses for your answer. **1**
- (b) What instruction did Deborah give Barak? Give a detailed answer. **2**
- (c) What was Deborah's role to be, according to verse 7? **2**
- (d) What condition did Barak place on obeying the instruction? **1**
- (e) What was Deborah's response to the condition? **2**

End of paper

BLANK PAGE